

Великотърновски университет
„Св. св. Кирил и Методий“

“St. Cyril and St. Methodius”
University of Veliko Tarnovo

Педагогически факултет

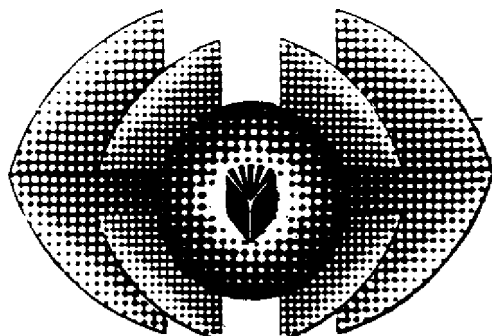
Faculty of Education

**ПЕДАГОГИЧЕСКИ
АЛМАНАХ**

**PEDAGOGICAL
ALMANAC**

Научно списание

Scientific journal

Година XXV Брой 1, 2018

Year XXV Issue 1, 2018

Република България – Велико Търново

Republic of Bulgaria – Veliko Tarnovo

Университетско издателство
„Св. св. Кирил и Методий“

“St. Cyril and St. Methodius”
University Press

ПРОФИЛ НА СПИСАНИЕТО

Списание „Педагогически алманах“ е издание на Педагогическия факултет при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Издава се от 1993 година. Излиза два пъти годишно.

Списание то публикува рецензирани научни статии в областта на педагогическата наука и практика. То е широкопрофилно и обхваща съвременните направления на педагогическото познание: теория на възпитанието и дидактика, управление на образованието, история на педагогиката, сравнителна педагогика, специална педагогика, социална педагогика, логопедия, предучилищна педагогика, начална училищна педагогика, училищна педагогика, педагогика на висшето образование, андрагогика, спортна педагогика, артпедагогика и др. Списание то работи за внедряване на научен подход в практиката на институциите в системата за предучилищно и училищно образование – детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие и специализираните обслужващи звена. То се ангажира с търсенето и създаването на ефективни технологии за преподаване и учене през целия живот.

Международната редакционна колегия на списанието одобрява за публикуване само оригинални статии, които не са изпращани или изпратени за рецензиране в други издания. Тя работи за създаването на ново поколение учени и учители – изследователи, способни своевременно да откриват и непрекъснато да развиват творческия потенциал на личността. Главният редактор и неговите сътрудници привличат авторитетни учени за оценяване на ръкописите. Членовете на Борда от анонимни и независими рецензенти се ръководят от високи критерии при „сляпото“ оценяване на представените материали. Те предлагат за публикуване статии, които се отличават със задълбочени авторски анализи на класически и съвременни педагогически теории, научно обосновани иновационни идеи, резултати от експерименти, ефективни образователни практики.

Списание „Педагогически алманах“ е адресирано към широк кръг читатели: учени, докторанти, студенти, учители, родители. То обединява усилията на всички, които се ангажират със създаването на модерна и прогресивна образователна политика.

ПЕДАГОГИЧЕСКИ АЛМАНАХ
Брой 1, 2018

© Авторски колектив, 2018
© Доц. д-р Николай Гюлчев, художник на корицата, 2018
© Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, 2018
гр. Велико Търново, ул. „Теодосий Търновски“ № 2

ISSN 1310-358X

JOURNAL PROFILE

The Pedagogical Almanac journal is published by the Faculty of Education at “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo. It has been issuing since 1993. It is published twice a year. The journal publishes peer-reviewed scientific papers in the field of educational science and teaching practice. It is a multi-profiled one and comprises the contemporary trends of the pedagogical knowledge: theory of education and didactics, education management, history of pedagogy, comparative education, special needs education, social education, speech therapy studies, pre-school education, primary school education, school education, higher education, andragogy, sport education, art-education, etc. The journal is dedicated to implementing a scientific approach in institutional practice within the system of pre-school and school education – pre-schools, primary and secondary schools, centres for individuals’ support and specialized servicing units. It is involved with searching and creating effective technologies for teaching and life-long learning.

The international editorial board of the journal accepts for publication only original papers not submitted or sent for reviewing to other scientific editions. It works for building a new generation of scientists and researchers timely capable to discover and constantly develop the creative potential of an individual. The Editor-in-Chief and his/her associates find proven scientists for reviewing the manuscripts. Members of the Board of anonymous and independent reviewers are led by high standards while “blindly” assessing the submitted papers. They suggest for publishing papers having deep author analyses of classical and modern educational theories, scientifically proven innovative ideas, experimental results and effective educational practices.

The Pedagogical Almanac journal is addressed to a wide spectrum of readers: scientists, PhD students, bachelor and master degree students, school teachers, parents. It unites the efforts of all involved with creating modern and progressive educational policies.

PEDAGOGICAL ALMANAC
Issue 1, 2018

© Panel of authors, 2018
© Assoc. Prof. Dr. Nikolay Giulchev, cover artist, 2018
© “St. Cyril and St. Methodius” University Press, 2018
Veliko Tarnovo, 2 Teodossi Tarnovski Str.

ISSN 1310-358X

ДО БЪДЕЩИТЕ АВТОРИ

Списание „Педагогически алманах“ е издание на Педагогическия факултет при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Излиза два пъти годишно.

Приемат се ръкописи, оформени според изискванията на списанието (**вж. в края на книжката**). Ръкописът трябва да е придружен с писмено предложение за публикуване в списание „Педагогически алманах“, взето на заседание на катедрата, в която авторът работи. Докторантите, кандидатстващи за публикуване на разработка, представят и писмена препоръка от научния си ръководител. Всеки ръкопис (резюме и статия) подлежи на рецензиране от двама членове на Борда, анонимни и независими рецензенти.

Желаещите да публикуват своя научна разработка кандидатстват с резюме през цялата година чрез електронната поща на Международната редакционна колегия. С резюме, получено до **10 февруари**, авторите участват в процедурата по оценяване и подбиране на предложенията за първия брой на списанието, а за втория брой – до **10 май** на текущата година. Вложените в резюмето научни идеи се изпращат на двама анонимни независими рецензенти, които изразяват становище за актуалността и значимостта на проблематиката и дават съгласие за анализиране на окончателно оформения материал. Авторите, получили одобрение за публикуване в първия брой, представят окончателно оформените материали не по-късно от **1 март**, а за втория брой – до **1 юли** на текущата година в електронен и книжен вариант. Анонимните, независими рецензенти изготвят рецензия на статията в срок до 14 дни. Международната редакционна колегия предоставя на Университетското издателство при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ за публикуване в книжен и в електронен вариант само статии, за които авторът (авторите) са получили две положителни рецензии.

5000 Велико Търново, ул. „Христо Ботев“ № 19,
Педагогически факултет, сп. „Педагогически алманах“,
каб. 602, Ваня Райчева – уредник
e-mail: pedagogicalmanac@uni-vt.bg

Списание се издава от 1993 година

TO OUR AUTHORS

The Pedagogical Almanac journal is issued by the Faculty of Education at “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo. It is published twice a year.

Only manuscripts formatted by the journal requirements are to be accepted for publishing. (See the end of the booklet). The manuscript should be accompanied by a written suggestion for publishing in the Pedagogical Almanac journal taken at the meeting of department in which the author works. PhD students applying for publishing their papers submit a written recommendation by his/her academic advisor. Each manuscript (abstract and article) is reviewed by two members of the Board of anonymous and independent reviewers.

Authors who are willing to publish their papers apply by an abstract throughout the year via the email of the International Editorial Board. The authors are included in the procedure of evaluating and selecting the submitted works for the first issue of the journal with an abstract received by 10th of February and for the second issue – by 10th of May of the current year. The ideas presented in the abstract are sent to two anonymous and independent reviewers who state their position for the importance and significance of the problems examined in the abstract and give their opinion for analyzing the finally submitted material. Authors who have received approval for publishing in the first issue submit their finally prepared materials not later than 1st of March and for second issue – not later than 1st of July of the current year in electronic and paper copies. The anonymous and independent reviewers present a review of the article within 14 days after the submission deadline. The International Editorial Board sends in paper and electronic versions for publishing to the “St. Cyril and St. Methodius” University Press only papers for which the author/s have two positive reviews.

5000 Veliko Tarnovo, 19 Hristo Botev Str.
Faculty of Education, Pedagogical Almanac journal
Room 602, Vania Raicheva, technical coordinator
e-mail: pedagogicalmanac@uni-vt.bg

The journal has been issuing since 1993

МЕЖДУНАРОДНА РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ НА СПИСАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИ АЛМАНАХ

Главен редактор:

Проф. д-р Веселина Петрова – Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Велико Търново, Република България (педагогика на висшето образование, диагностика на педагогическите способности, предучилищна педагогика, педагогика на родния език в детската градина, методика на обучението по български език и литература в детската градина)

Зам.-главен редактор:

Проф. д-р Даниела Йорданова – Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Велико Търново, Република България (педагогика на висшето образование, съвременни образователни технологии в обучението по български език и литература – 1. – 4. клас, методика на обучението по български език и литература – 1. – 4. клас)

Членове на Международната редакционна колегия:

Проф. д.п.н. Ирина Руденко – Толиятински държавен университет, гр. Толиати, Русия (педагогика и методика на преподаването във висшето училище)

Проф. д-р Вуица Живкович – Университет „Св. Кирил и Методий“, Скопие, Р. Македония, (кинезитерапия)

Проф. д-р Георги Георгиев – Университет „Св. Кирил и Методий“, Скопие, Р. Македония (Физическо образование и спорт)

Проф. д-р Драгана Йованович-Берич – Университет в гр. Ниш, Сърбия (физическо образование и спорт)

Проф. д-р Елена Давидова – Университет в Даугавпилс, Латвия (образование и мениджмънт)

Проф. д-р Йонела Никулеску – Университет в Питеш, Румъния (физическо образование и спорт)

Проф. д-р Людмил Петров – Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Велико Търново, Република България (физическо образование и спорт). Дописен член на Академията на науките и изкуствата – София, България

Проф. д-р Магиас Хелмут Урбан – Университет Роухемтон – Лондон, Англия (ранно детско развитие)

Проф. к.п.н. Олга Зверева – Московски педагогически държавен университет, гр. Москва, Русия (предучилищна педагогика, семейна педагогика, взаимодействие на предучилищните учреждения със семейството)

Проф. д-р хаб. Тамара Захарук – Природно-хуманитарен университет, гр. Седльце, Република Полша (инклузивно образование)

Доц. д-р Адриана Виегерова – Университет „Томаш Бата“, Чешка република, гр. Злин (дидактика, предучилищна педагогика, методология на педагогическите изследвания)

Доц. к.п.н. Асел Акпаева – Казахстански национален педагогически университет „Абай“ (методика на обучението по математика)

Доц. д-р Боряна Здравкова – Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Велико Търново, Република България (социална педагогика)

Доц. д-р Иванка Минчева – Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Велико Търново, Република България (математическо образование, методика на обучението по математика в началното и средното училище)

Доц. д-р Николай Гюлчев – Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Велико Търново, Република България (педагогика на изобразителните дейности)

Ваня Райчева – уредник

**INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD
OF PEDAGOGICAL ALMANAC JOURNAL**

Editor-in-Chief:

Prof. Dr. Vesselina Petrova – “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Veliko Tarnovo, Bulgaria (Pedagogy of Higher Education, Diagnostics of Pedagogical Skills, Pre-school Pedagogy, Pedagogy of Native Language in Kindergarten)

Deputy Editor-in-Chief:

Prof. Dr. Daniela Yordanova – “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Veliko Tarnovo, Bulgaria (Pedagogy of Higher Education, Modern educational technologies in the Bulgarian language and literature at 1st – 4th class, Methods of Teaching Bulgarian Language and Literature in primary school – 1. – 4. grades)

Members of the International Editorial Board:

Irina Rudenko, Prof. Rr. Habil, Togliatti State University, Togliatti, Russia (Pedagogy and Methodology of Teaching in High School)

Dragana Beric, Prof. Ph.D., University of Nis, Serbia (Physical Education and Sport)

Elena Davidova, Prof. Ph.D., Daugavpils University, Latvia (Education and Management)

Georgi Georgiev, Prof. Ph.D., University of St. Cyril and Methodius, Skopje, R. Macedonia (Physical Education and Sport)

Ionela Niculescu, Prof. Ph.D., University of Pitest, Romania (Physical Education and Sport)

Lyudmil Petrov, Prof. Ph.D., “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Veliko Tarnovo, Bulgaria (Physical Education and Sport). Associate membre of the Bulgarian Academy of Science and Arts

Mathias Helmut Urban, Prof. Ph.D., University of Roehampton, London, United Kingdom (Early Childhood Research)

Olga Zvereva, Prof., Corresponding Member, Moscow State Pedagogical University, Moscow, Russia (Preschool Pedagogy, Family Pedagogy, Interaction of Preschool Establishments with Families)

Habilitatus Tamara Zacharuk, Prof. Dr. Habil, Siedlce University of Natural Sciences and Humanities, Siedlce (Inclusive Education)

Vuica Zivkovic, Prof. Ph.D. University of “St. Cyril and Methodius”, Skopje, R. Macedonia (Physiotherapy/Kinesiotherapy)

Adriana Viegerova, Associate Prof. Ph.D. Tomas Bata University, Zlín, the Czech republic (Didactics, Preschool Pedagogy, Methods of Educational Research)

Corresponding Member Asel Akpaeva, Associate Prof. Ph.D., Abai Kazakh National Pedagogical University (Methods of Teaching Mathematics)

Boryana Zdravkova, Associate Prof. Ph.D., “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Veliko Tarnovo, Bulgaria (Social Pedagogy)

Ivanka Mincheva, Associate Prof. Ph.D., “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Veliko Tarnovo, Bulgaria (Mathematics Education, Teaching Primary and Secondary School Mathematics)

Nikolay Gyulchev, Associate Prof. Ph.D., “St. Cyril and St. Methodius” University of Veliko Tarnovo, Veliko Tarnovo, Bulgaria (Pedagogy of Fine Arts)

Vanya Raicheva – technical coordinator

СЪДЪРЖАНИЕ**Брой 1, 2018**

МЕТОДОЛОГИЯ И ТЕХНОЛОГИЯ НА ОБРАЗОВАНИЕТО	11
<i>Стоянка Лазарова, Лъчезар Лазаров.</i> Педагогически насоки за работа с интерактивна бяла дъска	11
<i>Катя Симеонова.</i> Компетентност предприемачество: референтна рамка, образователни отражения в подготовката на студенти педагози	24
НАЧАЛНО УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ	37
<i>Росица Пенкова.</i> Театърът и образователното представление в подготовката на бъдещите учители	37
<i>Мирослава Петкова.</i> Изследване на някои психически качества на 9-годишни ученици след прилагане на модел по подвижни игри	43
ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ	49
<i>Едмонд Бичоку, Енгел Спахиу.</i> Как прилагането на физическото образование в училище се отразява върху здравното развитие на учениците?	49
<i>Йордан Ходжев, И. Масларски, Г. Гюлчев.</i> Приложение на 3D принтирането в обучението по биология и медицина	55
СПОРТНА ПЕДАГОГИКА	61
<i>Лъчезар Коцев, Людмил Петров.</i> Разкриване на основните фактори за успеваемост в баскетболната игра при студенти	61
<i>Росица Димкова.</i> Концепция за иновативна дейност в дългосрочен обучителен процес по хандбал	66
<i>Росица Димкова, Радослав Николов.</i> Изследване на физическото развитие на студенти, участващи в занятията по спортни игри в СА „Д. А. Ценов“, Свищов	77
<i>Димитър Димов.</i> Кислороден дълг при субмаксимални натоварвания в тениса	82
ОБРАЗОВАНИЕТО ПО СВЕТА	87
<i>Ромина Чела, Арналдо Бичоку.</i> Комуникация чрез мобилни оператори в Албания	87
<i>Ромина Чела, Арналдо Бичоку.</i> Лизинг на финансов продукт, преглед в албанската икономика	92
IN MEMORIAM	97
<i>Веселина Петрова.</i> Проф. д-р Марга Георгиева – авторитетен български и световен учен	97
<i>Авторите</i> на броя	101

TABLE OF CONTENTS

Issue 1, 2018

METODOLOGY AND TEHONOLOGY OF EDUCATION	11
<i>Stoyanka Lazarova, Lachezar Lazarov.</i> Pedagogical directions for working with interactive whiteboards	11
<i>Katya Simeonova.</i> Entrepreneurship competence: referent framework. Educational reflections in teacher training	24
PRIMARY-SCHOOL EDUCATION	37
<i>Rositsa Penkova.</i> The theatre and educational performance in the preparation of future teachers	37
<i>Miroslava Petkova.</i> Survey of some Psychic Qualifications of 9-year Students fafter the Application of Model on Mobile Games	43
HEALTH EDUCATION	49
<i>Edmond Biçoku, Engjëll Spahiu.</i> How does the degree of applying to physical education in schools affect the Healthy development of students?	49
<i>Yordan Hodzhev, Ivan Maslarski, Galin Gyulchev.</i> Application of the 3D printing in biology and medicine education	55
SPORT EDUCATION	61
<i>Lachezar Kocev, Lyudmil Petrov.</i> Discussion of the main success factors in the basketbale came for students	61
<i>Rositsa Dimkova.</i> Concept of Innovative Activity in Handball long-term Educational Process	66
<i>Rositsa Dimkova, Radoslav Nikolov.</i> Physical development research of students participating in sports games in SA “D. A. Tsenov” Svishtov	77
<i>Dimitar Dimov.</i> Excess post-exercise oxygen consumption in submaximal stress in tennis	82
EDUCATION IN THE WORLD	87
<i>Romina Çela, Arnaldo Bicoku.</i> Communication through mobile operators in Albania	87
<i>Romina Çela, Arnaldo Bicoku.</i> Leasing a financial product, overview of the Albanian economy	92
IN MEMORIAM	97
<i>Veselina Petrova.</i> Professor Marga Georgieva – authoritative Bulgarian and world scientist	97
<i>Authors</i> in this Issue	101